

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 13/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (rikoshyödyn jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen Euroopan unionissa)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 16 päivänä marraskuuta 2012 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten jatkokirjelmän 1. OM 09.11.2012 asiassa U 28/2012 vp ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (rikoshyödyn jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen Euroopan unionissa).

- lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö
- valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta, Valtakunnan-syyttäjänvirasto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Tullihallitus.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

Viitetieto

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon LaVL 7/2012 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi

Euroopan unionin komissio on maaliskuussa 2012 antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa. Direktiiviehdotuksen tavoitteena on laajentaa nykyisestä jäsenvaltioiden velvoitteita rikoksentekevälaineiden ja rikoshyödyn jäädyttämisestä sekä tuomitsemisesta menetetyksi. Tarkoituksena on myös vahvistaa vähimmäis-

säännöt, joiden nojalla omaisuus voidaan jäädyttää tai tuomita menetetyksi rikosasian yhteydessä.

Rikoshyödyn menetetyksi tuomitseminen on yksi EU:n keskeisiä painopisteitä järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunnassa. Ehdotus sisältää lainsäädäntövelvoitteita tuomioon perustuvasta ja tuomioon perustumattomasta menetetyksi tuomitsemisesta, laajemmista valtuuksista menetetyksi tuomitsemiseen sekä kolmansille siirrettyjen varojen menetetyksi tuomitsemisesta.

Direktiiviehdotuksen sisältö on jatkoneuvottelujen aikana täsmentynyt ja yleisesti ottaen muuttunut ongelmallisimpien artiklojen osalta Suomen kannalta joustavampaan suuntaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa neuvottelujen saatamista päätökseen. Valtioneuvoston 9.11.2012 päivätyn perusmuistion mukaan jäädyttämistä

koskevaan 7 artiklaan tuli kuitenkin pyrkiä saamaan joustavuutta siten, että jäädyttämisestä päättävä viranomainen voisi olla myös muu kuin oikeusviranomainen. Perusmuistion antamisen jälkeen käydyissä neuvotteluissa direktiiviehdotukseen on kuitenkin saatu tältä osin joustoa, ja artikla voidaan valtioneuvoston 19.11.2012 antaman selvityksen mukaan nyt hyväksyä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (LaVL 7/2012 vp) todennut, että Suomen lainsäädäntö vastaa saadun selvityksen mukaan pitkälti direktiiviehdotuksen velvoitteita, mutta että ehdotetussa muodossaan 5, 6 ja 7 artikloista seuraa lainsäädännön tarkistustarpeita. Näitä säännöksiä on sittemmin neuvotteluissa kyetty selkeyttämään.

Artikla 5 koskee tuomioon perustumatonta menetetyksi tuomitsemista ja velvoittaa mahdollistamaan menetetyksi tuomitsemisen ilman rikostuomiota muun ohella siinä tapauksessa, että henkilö pakenee syytetoimia tai oikeudenkäyntiä. Direktiiviin on nyt lisätty johdanto-osan kappale 12 b, jonka mukaan direktiivistä ei seuraa velvollisuutta mahdollistaa menetetyksi tuomitseminen ilman, että henkilöä olisi oikeudenkäyntiin haastettu tai että hän olisi siitä tietoinen. Lakivaliokunta pitää muutosta riittävänä ja katsoo, että artikla 5 voidaan nyt hyväksyä.

Artikla 6 näyttäisi mahdollistavan kolmansille osapuolille siirretyn omaisuuden menetyksi tuomitsemisen laajemmin kuin mikä on mahdollista Suomen voimassa olevassa lainsäädännössä. Valtioneuvosto on omassa kannanotossaan katsonut, että artikla voidaan ehdotetussa muodossa hyväksyä, mikä tarkoittaisi sitä, että direktiiviä myöhemmin täytäntöönpan- taessa olisi pohdittava, miten 6 artiklan velvoite lainsäädännössä toteutetaan. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja katsoo, että lainsäädännön muutostarpeita arvioitaessa mallina voi-

taisiin käyttää esimerkiksi rikoslain 10 luvun 6 §:n säännöstä, jonka mukaan rikoksente-ko- väline tai rikoksella tuotettu, valmistettu tai aikaansaatua taikka rikoksen kohteena ollut omaisuus voidaan tuomita menetetyksi myös siltä, jolle se on rikoksen tekemisen jälkeen siirtynyt.

Artikla 7 edellytti aikaisemmin ehdotetussa muodossaan, että jäädyttämisestä päättävän viranomaisen tuli olla oikeusviranomainen tai jäädyttämis päätöksen tuli olla tuomioistuimen tai muun oikeusviranomaisen vahvistama. Artikla on sittemmin muutettu siihen muotoon, että jäädyttämisestä voi päättää muukin kuin oikeusviranomainen. Jos jäädyttämisestä päättävä viranomainen ei ole oikeusviranomainen, päätöksestä tulee kuitenkin aina olla muutoksenhakuoikeus tuomioistuimeen tai muuhun oikeusviranomaiseen. Valiokunta katsoo, että artikla voidaan hyväksyä tässä muodossa.

Lakivaliokunta kiinnitti edellisessä lausunnossaan huomiota asianomistajan vahingonkorvauksen turvaamiseen ja piti tärkeänä, että neuvotteluissa tuodaan esiin vaihtoehto, jossa menettämisseuraamusperusteisesti jäädytettyä omaisuutta voitaisiin käyttää myös asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen suorittamiseen. Direktiivin johdanto-osaan on nyt lisätty kappale 14 b, joka yhdessä kappaleen 14 c kanssa sisältää ajatuksen siitä, että jäädytetty omaisuus voidaan myöhemmin määrätä palautettavaksi asianomistajalle tai tuomita vahingonkorvauksena maksettavaksi. Valiokunta katsoo, että esitetty muotoilu vastaa tarkoitusta. Direk-

tiivin implementointivaiheessa voisi vielä har-
kita, olisiko kansallisia säännöksiä tarpeen
muuttaa myös siten, että asianomistaja voisi eril-
listä kannetta nostamatta saada hänelle tuomi-
tun vahingonkorvauksen määrän valtiolle tuomi-
tuista varoista.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa edellä esitetyin
huomioin valtioneuvoston kantaan.*

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Anne Holmlund /kok
vpj. Stefan Wallin /r
jäs. Johanna Jurva /ps
Suna Kymäläinen /sd
Markku Mäntymaa /kok
Johanna Ojala-Niemelä /sd

Arto Pirttilahti /kesk
Kristiina Salonen /sd
Kari Tolvanen /kok
Ari Torniainen /kesk
Kaj Turunen /ps
Peter Östman /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.